

ІНСТИТУЦІЙНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

©2026 ПІДВАЛЬНА О. Г., СОКОЛОВА А. В.

УДК 331.5.024.5:331.526
JEL: D24; D40; D50; E02; H30; M21; O13

Підвальна О. Г., Соколова А. В. Інституційні та організаційно-економічні засади регулювання ринку овочевої продукції в умовах ринкової економіки

У статті досліджено теоретичні, інституційні та організаційно-економічні засади регулювання ринку овочевої продукції в умовах ринкової економіки. Обґрунтовано актуальність удосконалення механізмів державного регулювання ринку овочевої продукції в контексті сучасних економічних трансформацій, європейської інтеграції України, забезпечення продовольчої безпеки та сталого розвитку аграрного сектора. Узагальнено сучасні наукові підходи до трактування сутності ринку овочевої продукції як складної соціально-економічної системи, функціонування якої визначається взаємодією інституційних, організаційних, економічних, інфраструктурних та інноваційних чинників. Розкрито методологічні основи дослідження регулювання ринку овочевої продукції на засадах системного, інституційного, структурно-функціонального, економіко-статистичного та організаційно-економічного підходів. Визначено місце інституційного середовища у формуванні ефективних ринкових відносин, зниженні транзакційних витрат, розвитку кооперації, інтеграції виробників та підвищенні конкурентоспроможності галузі овочівництва. Досліджено особливості функціонування формальних і неформальних інститутів, що забезпечують розвиток ринку овочевої продукції в сучасних умовах. Проаналізовано сучасний стан організаційно-економічного механізму державного регулювання ринку овочевої продукції та систематизовано його основні структурні елементи. Узагальнено інструменти державної підтримки, цінового, фінансового, податкового, кредитно-страхового, інвестиційного, інформаційного та інституційного регулювання. Встановлено, що ефективність функціонування ринку овочевої продукції значною мірою залежить від рівня розвитку ринкової інфраструктури, логістичних систем, сучасних овочесховищ, цифрових платформ, кооперативних форм господарювання та інтеграції виробників у ланцюги створення доданої вартості. Виявлено основні проблеми розвитку ринку овочевої продукції України, серед яких – нестабільність цінової кон'юнктури, недостатній рівень розвитку логістичної та складської інфраструктури, обмежений доступ виробників до фінансових ресурсів, недостатня ефективність інституційної підтримки, слабкий розвиток кооперації та негативний вплив воєнних і глобальних економічних викликів. Обґрунтовано необхідність переходу до комплексної моделі державного регулювання, що базується на принципах системності, адаптивності, інституційної узгодженості, цифровізації, інноваційного розвитку та гармонізації із механізмами Спільної аграрної політики ЄС.

Ключові слова: ринок овочевої продукції; державне регулювання; організаційно-економічний механізм; інституційне середовище; конкурентоспроможність; логістична інфраструктура; євроінтеграція.

Табл.: 5. Бібл.: 31.

Підвальна Оксана Григорівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри аграрного менеджменту та маркетингу, Вінницький національний аграрний університет (вул. Сонячна, 3, Вінниця, 21008, Україна)

E-mail: np070101@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8779-5867>

Соколова Анастасія В'ячеславівна – аспірантка, Вінницький національний аграрний університет (вул. Сонячна, 3, Вінниця, 21008, Україна)

E-mail: asokolova06@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2025-406X>

UDC 331.5.024.5:331.526
JEL: D24; D40; D50; E02; H30; M21; O13

Pidvalna O. H., Sokolova A. V. The Institutional and Organizational-Economic Foundations For Regulating the Vegetable Market in a Market Economy

This article examines the theoretical, institutional, and organizational-economic foundations of vegetable market regulation in a market economy. The study substantiates the need to improve mechanisms for the State-based regulation of the vegetable market in the context of current economic transformations, Ukraine's European integration, ensuring food security, and the sustainable development of the agricultural sector. The article summarizes contemporary scientific approaches to understanding the nature of the vegetable market as a complex socioeconomic system, the functioning of which is determined by the interaction of institutional, organizational, economic, infrastructural, and innovative factors. The methodological foundations for studying the regulation of the vegetable market are revealed, based on systemic, institutional, structural-functional, economic-statistical, and organizational-economic approaches. The role of the institutional environment in shaping efficient market relations, reducing transaction costs, fostering cooperation, integrating producers, and enhancing the competitiveness of the vegetable-growing industry is identified. The study examines the characteristics of the functioning of formal and informal institutions that support the development of the vegetable market under current conditions. The study also analyzes the current state of the organizational and economic mechanism for the State-based regulation of the vegetable market and systematizes its main structural elements. Further on, the study summarizes the instruments of State support, as well as price, financial, tax, credit and insurance, investment, information, and institutional regulation. It has been found that the efficiency of the vegetable market's functioning depends to a significant extent on the level of development of market infrastructure, logistics systems, modern vegetable storage facilities, digital platforms, cooperative forms of economic activity, and the integration of producers into value-added chains. The main challenges facing the development of Ukraine's vegetable market have been identified, including price volatility, insufficient development of logistics

and warehousing infrastructure, limited access to financial resources for producers, inefficient institutional support, weak development of cooperation, and the negative impact of military and global economic challenges. The article substantiates the need to transition to a comprehensive model of the State-based regulation grounded on the principles of systematicity, adaptability, institutional coherence, digitalization, innovative development, and harmonization with the mechanisms of the EU's Common Agricultural Policy.

Keywords: vegetable market; State-based regulation; organizational and economic mechanism; institutional environment; competitiveness; logistics infrastructure; European integration.

Tabl.: 5. **Bibl.:** 31.

Pidvalna Oksana H. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Agricultural Management and Marketing, Vinnytsia National Agrarian University (3 Soniachna Str., Vinnytsia, 21008, Ukraine)

E-mail: np070101@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8779-5867>

Sokolova Anastasiia V. – Postgraduate Student, Vinnytsia National Agrarian University (3 Soniachna Str., Vinnytsia, 21008, Ukraine)

E-mail: asokolovaa06@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-2025-406X>

Ринок овочевої продукції є одним із ключових секторів аграрного ринку, який забезпечує продовольчу безпеку держави, формує значну частину доходів виробників овочевої продукції та відіграє важливу роль у забезпеченні населення якісною овочевою продукцією. В умовах ринкової економіки ефективне функціонування ринку овочевої продукції визначається рівнем розвитку інституційного середовища, дієвістю організаційно-економічних механізмів регулювання та здатністю суб'єктів господарювання адаптуватися до динамічних змін зовнішнього середовища.

Важливою проблемою залишається недосконалість інституційного забезпечення регулювання ринку овочевої продукції. Незважаючи на наявність нормативно-правової бази, механізми державної підтримки виробників часто мають епізодичний характер і не забезпечують належного рівня стимулювання інноваційного розвитку галузі. Водночас існує потреба в удосконаленні діяльності ринкових інститутів, розвитку кооперативних відносин, упровадженні сучасних механізмів інтеграції виробників у ланцюги створення доданої вартості, а також у формуванні ефективної системи взаємодії між державою, бізнесом і громадськими організаціями.

Особливого значення набуває формування сучасного організаційно-економічного механізму регулювання ринку овочевої продукції, який має забезпечувати узгодження економічних інтересів усіх учасників ринку, сприяти підвищенню конкурентоспроможності овочевої продукції, розширенню експортного потенціалу галузі та забезпеченню стабільності продовольчого забезпечення населення. В умовах євроінтеграційних процесів актуалізується необхідність гармонізації вітчизняних механізмів регулювання з вимогами та стандартами ЄС, що потребує комплексного переосмислення наявних підходів до управління розвитком овочевого ринку.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика функціонування аграрних ринків та ринку овочевої продукції посідає важливе місце в сучасних економічних дослідженнях, оскільки пов'язана із забезпеченням продовольчої безпеки держави, формуванням конкурентоспроможного аграрного сектора та сталим розвитком сільських територій. Теоретичні, методологічні та прикладні аспекти розвитку ринку овочевої продукції, удосконалення механізмів їх регулювання, формування інституційного середовища та підвищення ефективності функціонування галузі овочівництва висвітлено в наукових працях таких учених, як В. Амбросов, О. Вишневська, О. Захарчук, Т. Кучеренко, Р. Логоша, Ю. Лупенко, П. Макаренко, М. Малік, О. Могильний, В. Месель-Веселяк, О. Мороз, В. Рудь, Н. Павленчик, В. Писаренко, О. Шпичак та інших науковців.

Вагоме місце в наукових працях займають дослідження організаційно-економічного механізму функціонування ринку овочевої продукції в Україні. Зокрема, І. А. Сало приділяє значну увагу питанням розвитку ринку овочевої продукції, підвищення ефективності виробництва овочевої продукції, удосконалення системи її зберігання та реалізації [1]. Водночас у наукових працях Р. В. Логоші обґрунтовано концептуальні засади розвитку ринку овочевої продукції в умовах трансформації аграрної економіки, досліджено особливості формування попиту та пропозиції, механізм ринкового ціноутворення, конкурентного середовища та інтеграційних процесів у галузі овочівництва [2; 3].

Суттєвий науковий інтерес становлять дослідження інституційного забезпечення розвитку аграрних ринків, представлені у працях Ю. О. Лупенка та ін. [4], М. Й. Маліка [5; 6], В. А. Мамчура, О. Г. Шпикуляка [5; 6] та інших учених. Науковцями доведено, що ефективність функціонування

ня аграрних ринків значною мірою залежить від якості інституційного середовища, рівня розвитку ринкової інфраструктури, ефективності державної аграрної політики та взаємодії між суб'єктами господарювання. Особлива увага приділяється ролі інститутів кооперації, інтеграції, кластеризації виробництва та розвитку партнерських відносин між учасниками агропродовольчих ланцюгів створення вартості.

Важливими для дослідження є праці зарубіжних учених, присвячені проблемам державного регулювання аграрних ринків, інституційної економіки та функціонування продовольчих систем. Зокрема, у роботах Д. Норта, О. Вільямсона, Дж. Стігліца, М. Портера та інших науковців сформовано теоретичні підходи до розуміння ролі інституцій у забезпеченні економічного розвитку, підвищенні ефективності ринкових механізмів та формуванні конкурентних переваг окремих галузей економіки. Їхні наукові напрацювання створюють теоретичне підґрунтя для дослідження інституційних аспектів функціонування ринку овочевої продукції в сучасних умовах.

Окремий напрям наукових досліджень пов'язаний із вивченням європейського досвіду регулювання аграрних ринків та впровадження механізмів Спільної аграрної політики ЄС. У науковій літературі обґрунтовується необхідність адаптації вітчизняної системи регулювання аграрного ринку до європейських стандартів, удосконалення механізмів державної підтримки виробників, розвитку системи контролю якості та безпечності продукції, а також стимулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання [7].

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених проблемам функціонування аграрних ринків, питання формування цілісної системи інституційного та організаційно-економічного регулювання ринку овочевої продукції залишаються недостатньо дослідженими. Особливої актуальності набувають проблеми вдосконалення взаємодії державних і ринкових інститутів, розвитку сучасної логістичної та маркетингової інфраструктури, підвищення ефективності кооперативних процесів, адаптації вітчизняного ринку овочевої продукції до вимог європейського економічного простору та забезпечення його конкурентоспроможності в умовах глобалізації.

Крім того, потребують подальшого наукового обґрунтування питання формування ефективного організаційно-економічного механізму регулювання ринку овочевої продукції в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки України,

що передбачає комплексне врахування інституційних, економічних, соціальних та інноваційних чинників розвитку галузі. Саме необхідність вирішення зазначених проблем зумовлює доцільність проведення подальших досліджень у даному напрямі.

Метою статті є дослідження інституційних та організаційно-економічних засад регулювання ринку овочевої продукції в умовах ринкової економіки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Теоретико-методологічні засади регулювання ринку овочевої продукції формуються на основі поєднання положень економічної теорії, інституційної економіки, теорії ринкових відносин і концепцій державного регулювання аграрного сектора. У сучасних умовах ринок овочевої продукції розглядається як складна, багаторівнева система економічних відносин між виробниками, посередниками, переробними підприємствами, торговельними структурами та кінцевими споживачами, функціонування якої визначається взаємодією попиту та пропозиції, цінових механізмів, інституційного середовища та державної аграрної політики [8].

У науковій літературі ринок овочевої продукції трактується як підсистема агропродовольчого ринку, що характеризується високою чутливістю до природно-кліматичних умов, сезонністю виробництва та значною залежністю від логістичної та складської інфраструктури [9; 10]. З огляду на це, його регулювання потребує комплексного підходу, який поєднує ринкові механізми саморегуляції з інструментами державного впливу та інституційного забезпечення.

Заради узагальнення теоретико-методологічних засад регулювання ринку овочевої продукції доцільно систематизувати основні наукові підходи, їх сутнісні характеристики та практичне значення для дослідження механізмів функціонування ринку (табл. 1). Така систематизація дозволяє комплексно охарактеризувати концептуальну основу дослідження та визначити ключові напрями формування ефективної системи регулювання ринку овочевої продукції.

Методологічною основою дослідження регулювання ринку овочевої продукції виступає *системний підхід*, який дозволяє розглядати даний ринок як цілісну систему з внутрішніми взаємозв'язками між його елементами та зовнішнім середовищем. Застосування системного підходу дає змогу врахувати вплив економічних, соціальних, природно-екологічних та інституційних чинників на розвиток ринку, а також оцінювати ефективність функціонування окремих його підсистем [11].

Таблиця 1

Теоретико-методологічні підходи до дослідження та регулювання ринку овочевої продукції

Теоретико-методологічний підхід	Сутність підходу	Значення для регулювання ринку овочевої продукції
Системний підхід	Розглядає ринок овочевої продукції як цілісну систему взаємопов'язаних елементів, що функціонують під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів	Дає можливість комплексно оцінювати вплив економічних, соціальних, екологічних та інституційних чинників на розвиток ринку
Інституційна теорія	Базується на визначальній ролі формальних і неформальних інститутів у функціонуванні економічних систем	Дозволяє оцінити вплив нормативно-правового забезпечення, державної політики, кооперації та ринкової культури на ефективність ринку
Неокласична економічна теорія	Розглядає регулювання як механізм усунення ринкових дисбалансів, спричинених недосконалою конкуренцією, інформаційною асиметрією та зовнішніми ефектами	Формує теоретичне підґрунтя для застосування інструментів державного втручання та підтримки ринкової рівноваги
Інституційна економіка	Акцентує увагу на ролі інститутів у зниженні транзакційних витрат і підвищенні ефективності розподілу ресурсів	Обґрунтовує необхідність розвитку ринкової інфраструктури, договірних відносин і механізмів координації між учасниками ринку
Концепція сталого розвитку	Передбачає збалансування економічної, соціальної та екологічної складових розвитку	Спрямовує регулювання на забезпечення продовольчої безпеки, екологізації виробництва та соціальної доступності продукції
Концепція організаційно-економічного механізму	Розглядає систему методів, інструментів та важелів впливу на розвиток галузі	Визначає напрями застосування цінового, фінансового, податкового, інвестиційного та інфраструктурного регулювання
Структурно-функціональний підхід	Орієнтований на дослідження структури ринку та функціональних зв'язків між його суб'єктами	Дає змогу визначити роль окремих учасників ринку та оцінити ефективність взаємодії між ними
Економіко-статистичний підхід	Ґрунтується на аналізі статистичних показників розвитку ринку	Забезпечує оцінку тенденцій виробництва, реалізації, цінової динаміки та споживання овочевої продукції
Порівняльний аналіз	Передбачає зіставлення показників розвитку ринку в різних країнах, регіонах або часових періодах	Дозволяє виявляти конкурентні переваги та визначати перспективні напрями вдосконалення регулювання
Економіко-математичне моделювання	Використовує математичні методи для прогнозування розвитку економічних процесів	Дає можливість формувати сценарії розвитку ринку та оцінювати наслідки управлінських рішень

Джерело: сформовано авторами за даними [2–4; 8–10].

Важливе місце у формуванні теоретичних засад регулювання ринку овочевої продукції займає *інституційна теорія*, відповідно до якої ефективність ринкових процесів значною мірою залежить від якості формальних і неформальних інститутів [12; 13]. До формальних інститутів належать нормативно-правова база, державні програми підтримки аграрного сектора, механізми ре-

гулювання цін, стандартизації та сертифікації продукції. Неформальні інститути включають традиції господарювання, рівень довіри між суб'єктами ринку, розвиток кооперативних відносин і ринкову культуру учасників агропродовольчого ринку.

З позицій *неокласичної економічної теорії* регулювання ринку овочевої продукції розглядається як процес коригування ринкових дисбалансів, що

виникають унаслідок впливу зовнішніх ефектів, інформаційної асиметрії та недосконалої конкуренції [14]. Водночас *інституційна економіка* доповнює цей підхід, акцентуючи увагу на ролі інститутів у зниженні транзакційних витрат, забезпеченні прозорості ринкових відносин і підвищенні ефективності розподілу ресурсів.

Методологічно важливим є також використання *концепції сталого розвитку*, яка передбачає збалансування економічної ефективності, соціальної справедливості та екологічної безпеки у процесі функціонування ринку овочевої продукції [15]. У цьому контексті регулювання ринку повинно спрямовуватися не лише на забезпечення прибутковості виробників, але й на гарантування доступності овочевої продукції для населення, збереження природних ресурсів та мінімізацію негативного впливу аграрного виробництва на довкілля.

Особливе значення в теоретико-методологічному обґрунтуванні регулювання ринку овочевої продукції має *концепція організаційно-економічного механізму*, яка включає сукупність форм, методів та інструментів впливу на економічні процеси в галузі овочівництва [16; 17]. До основних елементів такого механізму належать: цінове регулювання, податкова політика, державна підтримка виробників, кредитно-фінансові інструменти, розвиток інфраструктури ринку, а також стимулювання кооперації та інтеграційних процесів.

У методологічному аспекті дослідження ринку овочевої продукції також широко застосовуються економіко-статистичні методи аналізу, порівняльний аналіз, структурно-функціональний підхід, а також методи економіко-математичного моделювання [18]. Це дозволяє оцінювати динаміку розвитку ринку, виявляти тенденції його функціонування, а також прогнозувати можливі сценарії розвитку під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників.

Дослідження ринку овочевої продукції потребує комплексного застосування взаємодоповнюючих теоретико-методологічних підходів. Їх поєднання дозволяє враховувати не лише економічні закономірності функціонування ринку, але й інституційні, соціальні та екологічні аспекти його розвитку. Особливого значення в сучасних умовах набувають інституційний і системний підходи, які забезпечують можливість формування ефективного організаційно-економічного механізму регулювання ринку овочевої продукції в умовах глобалізації та євроінтеграційних трансформацій.

Ринок овочевої продукції є одним із найбільш чутливих сегментів агропродовольчого комплексу, оскільки поєднує високу соціальну значущість зі значним рівнем економічної та виробничої ризи-

ковості. В умовах ринкової економіки його функціонування залежить від складної взаємодії інституційних, організаційних та економічних факторів, що формують цінову кон'юнктуру, рівень пропозиції, якість продукції та стабільність постачання.

Особливістю ринку овочевої продукції в Україні є сезонність виробництва, висока залежність від природно-кліматичних умов, значні втрати на етапах зберігання та логістики, а також переважання дрібнотоварної форми господарювання у вирощуванні овочевої продукції. У таких умовах ефективне регулювання ринку потребує поєднання державних інструментів, ринкових механізмів та інституційної підтримки, що забезпечує баланс між інтересами виробників, посередників і споживачів.

Сучасний розвиток ринку овочевої продукції України характеризується низкою *системних проблем*, серед яких особливої актуальності набувають нестабільність цінової кон'юнктури, значні втрати продукції на етапах виробництва, зберігання та реалізації, недостатній рівень розвитку логістичної інфраструктури, обмеженість доступу малих і середніх виробників до організованих каналів збуту, а також недостатня ефективність функціонування інституцій, що покликані забезпечувати збалансований розвиток галузі [2; 8; 19; 20]. Негативний вплив на розвиток галузі овочівництва також справляють воєнні дії, порушення виробничо-збутових ланцюгів, скорочення інвестиційної активності, зростання виробничих витрат і посилення конкуренції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Основні проблемні аспекти розвитку ринку овочевої продукції узагальнено в *табл. 2*.

У сучасних умовах трансформації аграрного сектора України особливої актуальності набуває формування цілісної системи регулювання ринку овочевої продукції, яка враховує європейські інтеграційні процеси, вимоги сталого розвитку, продовольчу безпеку та необхідність підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників.

Інституційне середовище функціонування ринку овочевої продукції є визначальним фактором його стабільності, ефективності та здатності до адаптації в умовах змінної ринкової кон'юнктури. Воно охоплює сукупність формальних і неформальних інститутів, що регламентують поведінку суб'єктів ринку, формують правила взаємодії між виробниками, посередниками та споживачами, а також визначають умови конкуренції та доступу до ресурсів.

У науковій літературі інституційне середовище аграрного ринку розглядається як сукупність «правил гри», що формують стимули для виробників і визначають рівень транзакційних витрат.

Основні організаційно-економічні проблеми ринку овочевої продукції

Проблема	Зміст проблеми	Причини виникнення	Наслідки для ринку овочевої продукції
Нестабільність цін	Значні коливання цін на овочеву продукцію залежно від сезону та кон'юнктури ринку	Сезонність виробництва, залежність від погодних умов, слабе регулювання ринку	Зниження прогнозованої доходів виробників, підвищення ризиків господарювання
Високий рівень втрат продукції (20–40%)	Значні втрати овочів на етапах збирання, зберігання та транспортування	Недостатня матеріально-технічна база, застарілі технології, відсутність сучасної логістики	Зменшення пропозиції продукції та втрати потенційного прибутку
Недостатній розвиток системи зберігання	Обмежена кількість сучасних овочесховищ	Висока вартість інвестицій, недостатня державна підтримка	Скорочення терміну реалізації продукції, сезонні цінові піки
Слабка інтеграція виробників	Відсутність ефективної взаємодії між учасниками ринку	Розпорошеність виробництва, відсутність координаційних структур	Низька ринкова сила виробників, залежність від посередників
Низький рівень кооперації	Обмежений розвиток сільськогосподарських кооперативів	Недовіра між виробниками, слабка інституційна підтримка	Високі транзакційні витрати та неефективний збут продукції
Обмежений доступ до фінансових ресурсів	Складність залучення кредитів та інвестицій	Високі кредитні ставки, недостатня фінансова підтримка держави	Гальмування модернізації виробництва та інноваційного розвитку

Джерело: сформовано авторами за даними [2; 8; 19; 20].

Зокрема, неінституціональна економічна теорія підкреслює, що ефективність ринку значною мірою залежить від якості інститутів, рівня захисту прав власності, прозорості контрактних відносин і механізмів контролю [21; 22].

Функціонування ринку овочевої продукції в умовах ринкової економіки визначається складною системою інституційного забезпечення, яка охоплює як державні, так і недержавні структури. Саме інституційне середовище формує правила взаємодії учасників ринку, впливає на механізми ціноутворення, рівень конкуренції, ефективність логістики та загальну стійкість аграрного сектора [5; 6; 21; 22]. У цьому контексті важливим є узагальнення ключових інституцій, що забезпечують регулювання та розвиток ринку овочевої продукції, що представлено в табл. 3.

Аналіз інституційної системи регулювання ринку овочевої продукції свідчить про її багаторівневий і комплексний характер. У структурі інституційного середовища ринку овочевої продукції ключову роль відіграють державні інститути, які забезпечують нормативно-правове регулювання, контроль якості та безпечності овочевої продукції, а також реалізацію механізмів державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників.

До основних інструментів державного впливу належать: закони та підзаконні акти у сфері аграрної політики, стандартизації та сертифікації продукції; податкове регулювання; субсидії; дотації; програми розвитку сільських територій і підтримки малих і середніх виробників.

Важливим елементом інституційного середовища є ринкові інститути, до яких належать: товарні біржі, оптові ринки сільськогосподарської продукції, логістичні центри, заготівельні та переробні підприємства, торговельні мережі та інші структури, що забезпечують рух овочевої продукції від виробника до кінцевого споживача [23]. Їх функціонування сприяє формуванню прозорості цінової кон'юнктури, скороченню кількості посередників, зменшенню транзакційних витрат і підвищенню ефективності розподілу продукції.

Особливе значення в інституційному середовищі мають кооперативні форми організації виробництва та збуту овочевої продукції. Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи забезпечують об'єднання дрібних виробників, підвищення їхньої ринкової сили, покращення доступу до матеріально-технічних ресурсів, сучасних технологій зберігання та логістики, а також сприяють інтеграції в більші виробничо-збутові

Інституційна система регулювання ринку овочевої продукції

Інституція	Роль у регулюванні ринку	Основні функції	Вплив на ринок овочевої продукції
Держава та її регуляторні органи	Центральний регулятор ринкових процесів	Формування аграрної політики, податкове регулювання, субсидії, контроль якості та безпечності продукції, антимонопольне регулювання	Забезпечує стабільність ринку, формує правила гри, підтримує виробників через програми підтримки
Органи місцевого самоврядування	Локальний рівень управління аграрним сектором	Розвиток інфраструктури, підтримка фермерства, організація локальних ринків, логістичне забезпечення	Сприяють розвитку локальних ринків збуту та скороченню логістичних витрат
Аграрні асоціації та об'єднання виробників	Представництво інтересів виробників	Лобіювання інтересів, консалтинг, інформаційна підтримка, стандартизація діяльності	Підвищують конкурентоспроможність виробників та рівень координації на ринку
Кооперативні структури	Об'єднання дрібних і середніх виробників	Спільне виробництво, зберігання, переробка та збут продукції	Зменшують транзакційні витрати, підвищують ринкову силу виробників
Торговельно-логістичні платформи	Посередницька та інфраструктурна ланка	Складування, транспортування, дистрибуція, цифрові торгові сервіси	Підвищують ефективність збуту та скорочують втрати продукції
Біржові та оптові ринки	Формування ринкових цін	Ціноутворення, укладання контрактів, забезпечення ліквідності ринку	Формують прозору цінову кон'юнктуру та стабілізують попит і пропозицію
Міжнародні організації та програми підтримки	Зовнішній інституційний вплив	Гранти, інвестиції, технічна допомога, трансфер технологій	Сприяють модернізації галузі та інтеграції у світові ринки

Джерело: сформовано авторами за даними [5; 6; 21; 22].

ланцюги. Умови розвитку кооперації є важливим індикатором зрілості інституційного середовища ринку [24].

Неформальні інститути також відіграють суттєву роль у функціонуванні ринку овочевої продукції. До них належать традиції ведення господарської діяльності, рівень довіри між учасниками ринку, усталені моделі комерційної поведінки, а також соціальні норми взаємодії в сільських громадах. Недостатній рівень довіри та слабкість договірної дисципліни можуть суттєво обмежувати ефективність ринкових механізмів, збільшуючи ризики для виробників та посередників.

У сучасних умовах важливим чинником трансформації інституційного середовища є процеси євроінтеграції України. Гармонізація національного законодавства з нормами ЄС передбачає впровадження більш жорстких вимог до якості та безпечності овочевої продукції, розвиток системи реалізації продукції, удосконалення механізмів державної підтримки аграрного сектора відповідно

до принципів Спільної аграрної політики ЄС, а також посилення ролі ринкових інститутів у регулюванні агропродовольчих ринків.

Водночас інституційне середовище функціонування ринку овочевої продукції в Україні залишається неоднорідним і характеризується низкою проблем. Серед основних слід виділити недостатню узгодженість нормативно-правової бази, фрагментарність державної підтримки, обмежений рівень розвитку ринкової інфраструктури, слабку інтеграцію дрібних виробників у організовані канали збуту, а також недостатній рівень розвитку кооперативного руху [25]. Ці фактори знижують ефективність функціонування ринку та обмежують його конкурентоспроможність.

Отже, інституційне середовище ринку овочевої продукції є багаторівневою системою взаємодії формальних і неформальних інститутів, від якості яких залежить ефективність ринкових процесів, стабільність цінової

кон'юнктури та рівень забезпечення населення якісною продукцією. Його подальший розвиток потребує комплексного вдосконалення державних, ринкових і кооперативних інститутів з урахуванням сучасних викликів та стратегічних пріоритетів розвитку аграрного сектора економіки України.

Організаційно-економічний механізм державного регулювання ринку овочевої продукції є складною системою взаємопов'язаних інструментів, методів та важелів впливу держави на процеси виробництва, розподілу, обміну та споживання овочевої продукції з метою забезпечення стабільного функціонування ринку, підвищення його ефективності та гарантування продовольчої безпеки держави [26; 27]. У сучасних умовах ринкової економіки цей механізм виконує функцію координатора між ринковими силами саморегулювання та необхідністю державного втручання для усунення ринкових дисбалансів.

У структурному аспекті організаційно-економічний механізм державного регулювання включає організаційну та економічну складові. *Організаційна складова* охоплює систему державних інституцій, які забезпечують формування та реалізацію аграрної політики, зокрема міністерства, служби контролю якості та безпечності харчових продуктів, регіональні органи управління аграрним сектором, а також інститути розвитку сільських територій. *Економічна складова* представлена сукупністю фінансово-економічних інструментів впливу, серед яких податкова політика, бюджетне фінансування, дотації, субсидії, кредитні та страхові механізми, а також цінове регулювання [28; 29].

Для більш наочного відображення структури організаційно-економічного механізму державного регулювання ринку овочевої продукції доцільно систематизувати його основні складові, інструменти та напрями впливу, що дозволяє комплексно охарактеризувати елементи державного регулювання та визначити їх роль у забезпеченні ефективного функціонування ринку овочевої продукції (табл. 4).

Особливе місце в організаційно-економічному механізмі займає цінове регулювання ринку овочевої продукції, яке спрямоване на забезпечення стабільності цін, недопущення їх надмірних коливань та захист інтересів як виробників, так і споживачів. Умови сезонності виробництва овочевої продукції, її обмежений термін зберігання та залежність від логістичної інфраструктури зумовлюють необхідність використання інструментів інтервенційних закупівель, формування стабілізаційних фондів та розвитку біржової торгівлі [30].

Важливою складовою економічного механізму є державна фінансова підтримка виробників

овочевої продукції, яка реалізується через прямі та непрямі інструменти. До прямих належать бюджетні дотації, компенсації витрат на придбання матеріально-технічних ресурсів, підтримка інвестиційних проектів у сфері овочівництва. Непрямі інструменти включають податкові пільги, спрощені умови кредитування, страхування сільськогосподарських ризиків та підтримку розвитку інфраструктури ринку [26; 27].

Організаційний аспект механізму передбачає формування ефективної системи управління ринком овочевої продукції, яка включає координацію дій центральних і місцевих органів влади, розвиток інституцій партнерства між державою та бізнесом, а також залучення професійних об'єднань виробників до процесів прийняття рішень. У цьому контексті значна роль відводиться розвитку дорадчих служб, галузевих асоціацій та кооперативних структур.

Важливим елементом організаційно-економічного механізму є розвиток ринкової інфраструктури, яка включає оптові ринки, логістичні центри, холодильні комплекси, системи зберігання та транспортування овочевої продукції. Рівень розвитку інфраструктури безпосередньо впливає на ефективність функціонування ринку, рівень втрат продукції та кінцеву ціну для споживача.

У сучасних умовах важливого значення набуває цифровізація аграрного сектора та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процеси регулювання ринку овочевої продукції. Використання електронних торговельних платформ, систем моніторингу цін, аграрних реєстрів та цифрових логістичних рішень дозволяє підвищити прозорість ринку, зменшити транзакційні витрати та покращити доступ виробників до інформації.

Ефективність організаційно-економічного механізму державного регулювання значною мірою залежить від узгодженості дій між різними рівнями управління, стабільності нормативно-правового середовища та здатності адаптуватися до зовнішніх викликів, зокрема до змін кліматичних умов, воєнних ризиків, коливань на світових аграрних ринках і процесів євроінтеграції.

Отже, організаційно-економічний механізм державного регулювання ринку овочевої продукції є багатокомпонентною системою, яка поєднує адміністративні, економічні та інституційні інструменти впливу. Його вдосконалення має ґрунтуватися на принципах системності, адаптивності та орієнтації на сталий розвиток аграрного сектора економіки України.

Організаційно-економічні засади регулювання ринку овочевої продукції визначають механізми

**Структурні елементи організаційно-економічного механізму державного регулювання ринку
овочевої продукції**

Складова механізму	Основні елементи	Інструменти реалізації	Очікуваний результат
Організаційна складова	Державні органи управління, регіональні органи влади, інститути розвитку сільських територій	Формування аграрної політики, нормативно-правове забезпечення, державний контроль і нагляд	Координація діяльності учасників ринку та забезпечення стабільності його функціонування
Цінове регулювання	Система моніторингу та регулювання цін на овочеву продукцію	Інтервенційні закупівлі, стабілізаційні фонди, біржова торгівля, моніторинг цін	Зменшення цінових коливань і підтримання ринкової рівноваги
Фінансово-економічна підтримка	Державні програми підтримки виробників	Бюджетні дотації, субсидії, компенсації витрат, грантові програми	Підвищення економічної стійкості виробників та стимулювання розвитку галузі
Податкове регулювання	Система податкових стимулів для аграрних підприємств	Податкові пільги, спеціальні режими оподаткування, податкові компенсації	Зниження податкового навантаження та активізація інвестиційної діяльності
Кредитно-страховий механізм	Фінансово-кредитні установи та страхові компанії	Пільгове кредитування, державні гарантії, агрострахування	Забезпечення доступу до фінансових ресурсів та мінімізація виробничих ризиків
Розвиток ринкової інфраструктури	Оптові ринки, логістичні центри, овочесховища, транспортні мережі	Інфраструктурні проекти, державно-приватне партнерство, інвестиційні програми	Скорочення втрат продукції та підвищення ефективності збуту
Інституційне партнерство	Галузеві асоціації, кооперативи, професійні об'єднання виробників	Консультаційна підтримка, дорадчі служби, кооперація та інтеграція	Посилення ринкових позицій виробників та розвиток саморегулювання
Цифровізація ринку	Інформаційно-аналітичні системи та цифрові платформи	Електронні торговельні майданчики, аграрні реєстри, цифровий моніторинг ринку	Підвищення прозорості ринку та зменшення транзакційних витрат
Інноваційно-інвестиційне забезпечення	Наукові установи, інноваційні центри, інвестори	Фінансування інноваційних проєктів, впровадження сучасних технологій виробництва та зберігання	Зростання конкурентоспроможності та продуктивності галузі
Адаптаційно-регуляторний механізм	Система реагування на зовнішні виклики	Антикризові програми, механізми підтримки в умовах воєнних ризиків, кліматичної нестабільності та євроінтеграції	Підвищення стійкості ринку до зовнішніх загроз і ризиків
Інформаційно-консультаційне забезпечення	Дорадчі служби, інформаційні центри, науково-дослідні установи	Навчання виробників, поширення ринкової інформації, консалтинг	Підвищення рівня знань учасників ринку та ефективності управлінських рішень

Джерело: сформовано авторами на основі [26; 29].

формування пропозиції, руху продукції, ціноутворення та розподілу доходів між учасниками ринку.

Організаційна структура ринку овочевої продукції формується як система взаємопов'язаних учасників, кожен з яких виконує специфічні функції у процесі руху продукції від виробника до кінцевого споживача. Від узгодженості їхньої взаємодії залежить ефективність функціонування ринку, рівень втрат продукції, стабільність постачання та формування цінової кон'юнктури. Узагальнення ключових елементів організаційної структури ринку овочевої продукції подано в *табл. 5*.

та зберігання, а також у зниженні логістичних ризиків. Експортно-імпортні компанії забезпечують інтеграцію національного ринку у світову економічну систему, розширюючи канали збуту та сприяючи розвитку зовнішньої торгівлі.

Таким чином, ефективність функціонування ринку овочевої продукції значною мірою залежить від узгодженої взаємодії всіх елементів організаційної структури, що забезпечує стабільність, конкурентоспроможність і збалансований розвиток ринкової системи.

Економічний механізм ринку базується на взаємодії попиту та пропозиції, однак у випадку

Таблиця 5

Ключові елементи організаційної структури ринку овочевої продукції

Елемент організаційної структури	Роль у ринковій системі	Основні функції	Значення для ринку овочевої продукції
Сільськогосподарські товаровиробники	Первинна ланка формування пропозиції	Виробництво овочевої продукції, первинна обробка, формування обсягів постачання	Забезпечують базову пропозицію продукції на ринку
Оптові та роздрібні торговельні мережі	Посередницька ланка між виробником і споживачем	Закупівля, зберігання, реалізація продукції, формування асортименту	Забезпечують доступність продукції для кінцевого споживача
Заготівельні та переробні підприємства	Переробка та первинна консервація продукції	Сортування, пакування, переробка, зберігання	Зменшують втрати продукції та підвищують додану вартість
Логістичні оператори	Забезпечення руху продукції	Транспортування, складування, холодова логістика, дистрибуція	Оптимізують постачання та скорочують логістичні витрати
Експортно-імпортні компанії	Зовнішньоекономічна інтеграція	Вихід на зовнішні ринки, імпорт продукції, митне оформлення	Забезпечують інтеграцію ринку в міжнародну торгівлю

Джерело: сформовано авторами за даними [2; 8; 10; 19; 25; 31].

Аналіз організаційної структури ринку овочевої продукції свідчить про її багатоланковий характер, у якому кожен елемент виконує чітко визначену економічну та функціональну роль. Центальною ланкою є сільськогосподарські товаровиробники, які формують первинну пропозицію продукції та визначають базові обсяги ринку.

Важливу посередницьку функцію виконують оптові та роздрібні торговельні мережі, які забезпечують доведення продукції до кінцевого споживача та формування споживчого асортименту. Заготівельні та переробні підприємства сприяють зменшенню втрат продукції, підвищенню її доданої вартості та продовженню термінів зберігання, що є особливо важливим для овочевої продукції.

Логістичні оператори відіграють ключову роль у забезпеченні ефективного руху товарних потоків, оптимізації витрат на транспортування

овочевої продукції він суттєво деформується під впливом сезонності, інфраструктурних обмежень і високої еластичності попиту.

Держава є основним інституційним регулятором аграрного ринку, який формує нормативно-правові та економічні умови його функціонування. Її вплив реалізується через систему взаємопов'язаних напрямів політики. Передусім, ключову роль відіграє *нормативно-правове забезпечення*, що включає стандартизацію продукції, сертифікаційні процедури та контроль її безпечності. Важливим інструментом є *фінансова підтримка виробників*, яка реалізується через дотації, компенсацію відсоткових ставок за кредитами та грантові програми розвитку аграрного сектора [26; 27].

Не менш значущим є *інфраструктурний напрям*, що передбачає підтримку розвитку овочесховищ, логістичних центрів і оптових ринків, що

сприяє зниженню втрат продукції та стабілізації постачання. Регулювання зовнішньої торгівлі здійснюється через *митну політику, квоти та експортні стимули*, що забезпечує баланс внутрішнього ринку та розширення експортних можливостей. Окремо діє *антимонопольне регулювання*, спрямоване на запобігання ціновим змовам і надмірній концентрації ринкової влади в посередницьких структурах.

Загальною тенденцією розвитку державного регулювання є поступовий перехід від прямих адміністративних методів до більш гнучких інструментів непрямого впливу, що відповідає принципам ринкової економіки та сприяє підвищенню ефективності функціонування аграрного ринку.

Інституційні та організаційно-економічні засади регулювання ринку овочевої продукції є складною багаторівневою системою, яка охоплює державні механізми, ринкові інструменти та інститути самоорганізації виробників.

Ефективність функціонування ринку значною мірою залежить від узгодженості дій держави, бізнесу та кооперативних структур, розвитку інфраструктури, рівня цифровізації та інноваційного забезпечення.

Умови ринкової економіки вимагають переходу до гнучких, адаптивних і технологічно орієнтованих моделей регулювання, що дозволяють забезпечити стабільність постачання овочевої продукції, підвищити її конкурентоспроможність та гарантувати продовольчу безпеку держави.

ВИСНОВКИ

Ринок овочевої продукції є відкритою багаторівневою соціально-економічною системою, яка функціонує під впливом ринкових механізмів саморегулювання та інструментів державної аграрної політики.

Методологічною основою дослідження ринку овочевої продукції є інтеграція системного, інституційного, структурно-функціонального, економіко-статистичного та організаційно-економічного підходів. Їх комплексне застосування забезпечує всебічне дослідження закономірностей функціонування ринку, дозволяє оцінити взаємозв'язки між його суб'єктами та обґрунтувати напрями вдосконалення механізмів державного регулювання відповідно до сучасних умов розвитку аграрного сектора.

Ключовою передумовою підвищення ефективності функціонування ринку овочевої продукції є розвиток інституційного середовища, яке охоплює систему формальних і неформальних інститутів, що визначають правила взаємодії між суб'єктами господарювання, сприяють зниженню

транзакційних витрат, забезпечують прозорість ринкових відносин і підвищують рівень конкурентоспроможності галузі.

Перехід до сучасної моделі регулювання ринку овочевої продукції базується на принципах системності, інституційної узгодженості, цифрової трансформації, інноваційного розвитку, партнерської взаємодії держави, бізнесу та професійних об'єднань виробників, а також гармонізації національної аграрної політики з вимогами та інструментами Спільної аграрної політики ЄС. Реалізація зазначених напрямів сприятиме підвищенню ефективності функціонування ринку овочевої продукції, зміцненню його конкурентних переваг, розвитку експортного потенціалу, скороченню втрат продукції у процесі виробництва та реалізації, організації стабільного продовольчого забезпечення населення та підвищенню стійкості аграрного сектора України в умовах сучасних соціально-економічних викликів. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Сало І. А. Розвиток ринку овочів в Україні. *Економіка АПК*. 2021. № 2. С. 41–48. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202102041>
2. Логоша Р. В. Трансформації ринку овочів в Україні. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 3. С. 55–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2016_3_7
3. Логоша Р. В. Історія становлення і розвитку ринку овочевої продукції в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 12–17. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/5.pdf>
4. Стратегічні напрями сталого розвитку сільських територій на період до 2030 року / Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Булавка О. Г. та ін. Київ : ННЦ ІАЕ, 2020. 60 с.
5. Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. Розвиток аграрного підприємництва в умовах інституціональних трансформацій. *Економіка АПК*. 2017. № 2. С. 5–16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_2_3
6. Малік М. Й., Мамчур В. А., Шпикуляк О. Г. Інституціональне середовище та формування соціальної відповідальності аграрних підприємств. *Економіка АПК*. 2017. № 12. С. 5–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_12_3
7. Бородіна О. М., Прокопа І. В., Шубравська О. В. Стратегічні орієнтири сільського господарства і сільських територій України на період до 2030 р.: відповідність європейському вибору. *Економіка України*. 2025. № 1. С. 3–19. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.01.003>

8. Рудь В. П. Овочівництво в системі продовольчого ринку: особливості, тенденції, перспективи. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3–4. С. 34–39. DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.3-4.5>
9. Сарапіна О. А. Тенденції розвитку ринку овочевої продукції в умовах глобалізації економіки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2014. Вип. 1. С. 96–100. URL: <http://global-national.in.ua/archive/1-2014/18.pdf>
10. Логоша Р. В. Формування постіндустріального ринку овочевої продукції в Україні : монографія. Вінниця : ПрАТ «Вінницька обласна друкарня». 2017. 515 с.
11. Логоша Р. В. Системний підхід в методології дослідження аграрного ринку. *Інфраструктура ринку*. 2017. Вип. 8. С. 43–48. URL: <https://repository.vsau.org/getfile.php/16684.pdf>
12. North D. C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. Cambridge : Cambridge University Press, 1990. 152 p. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>
13. Williamson O. E. The Economic Institutions of Capitalism. New York : Simon and Schuster, 1985. 450 p.
14. Stiglitz J. E., Rosengard J. K. Economics of the Public Sector. New York : W. W. Norton & Company, 2000. 961 p.
15. Simonis U. E. The Age of Sustainable Development. *International Journal of Social Economic*. 2017. Vol. 44. Iss. 12. P. 2500–2502. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJSE-08-2016-0224>
16. Грищук С. В. Сутність організаційно-економічного механізму державного регулювання галузі. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 16. С. 121–129. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/19.pdf
17. Хринюк О. С., Дергалюк М. О. Генезис наукової думки щодо поняття «організаційно-економічний механізм». *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2017. № 14. С. 267–274. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2017_14_43
18. Логоша Р. В. Методологічні особливості дослідження постіндустріальної моделі ринку. *Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2017. № 1. Т. 2. С. 33–44. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/8332/1/VZNAU_2017_1_2_33-44.pdf
19. Захарчук О. В., Лещук Н. В., Скубій О. А. та ін. Формування овочевого продовольчого ринку в Україні: стан і перспективи розвитку (огляд). *Аграріум*. 2025. № 11. С. 50–61. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.11.50>
20. Швець В. А. Особливості та проблеми розвитку ринку овочевої продукції. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-64>
21. Шпикуляк О. Г., Білокінна І. Д. Інституційне регулювання у забезпеченні розвитку аграрного сектору і підприємництва. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 7. С. 7–15. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2019-7-1>
22. Жук М. В. Стратегічні компоненти інституційного механізму розвитку аграрного сектора національної економіки. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-100>
23. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи / Лупенко Ю. О., Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2014. 516 с.
24. Логоша Р. В. Стан та перспективи розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в галузі овочівництва. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 9. С. 74–86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2017_9_8
25. Логоша Р. В. Структурні та функціональні особливості ринку овочевої продукції в Україні. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 10. С. 60–71. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2019-10-8>
26. Логоша Р. В. Державне регулювання ринку овочів: стан, проблеми, шляхи вирішення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2016. № 17. Ч. 2. С. 47–50. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17\(2\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17(2)_13)
27. Логоша Р. В., Дяченко М. В. Зарубіжний досвід застосування методів державного регулювання інноваційного розвитку АПК. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2023. № 1. С. 52–59. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7786997>
28. Галицький О. М., Лівінський А. І., Дяченко О. П. Організаційно-економічний механізм державного регулювання аграрного виробництва в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 3. С. 93–98. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.3.93>
29. Копитко В. І., Копитко О. В. Інституційні перетворення як важливий чинник в аграрному секторі АПК регіону. *Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2018. № 1. С. 114–122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnauekon_2018_1_15
30. Логоша Р. В., Підвальна О. Г. Вплив цінової політики та рівня доходів домогосподарств на структуру споживання продовольчих товарів в Україні. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 1. С. 2663–2682. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-1\(53\)-2663-2682](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-1(53)-2663-2682)
31. Підвальна О. Г., Соколова А. В. Економічна сутність та особливості функціонування ринку овочевої продукції в аграрному секторі економіки України. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 5. С. 5231–5251. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-5\(57\)-5231-5251](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-5(57)-5231-5251)

REFERENCES

- Borodina O. M., Prokopa I. V. & Shubravska O. V. (2025). Stratehichni oriientyry silskoho hospodarstva i sil'skykh terytorii Ukrainy na period do 2030 r.: vidpovidnist yevropeiskomu vyboru [Strategic guidelines for agriculture and rural territories of Ukraine for the period up to 2030: compliance with the European choice]. *Ekonomika Ukrainy*, 1, 3–19. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2025.01.003>
- Halytskyi O. M., Livinskyi A. I. & Diachenko O. P. (2019). Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm derzhavnoho rehuliuвання аhrarnoho vyrobnytstva v Ukraini [Organizational-economic mechanism of state regulation of agricultural production in Ukraine]. *Investysii: praktyka ta dosvid*, 3, 93–98. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2019.3.93>
- Hryshchuk S. V. (2018). Sutnist orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu derzhavnoho rehuliuвання haluzi [Essence of the organizational-economic mechanism of state regulation of the industry]. *Ekonomika i suspilstvo*, 16, 121–129. https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/19.pdf
- Khryniuk O. S. & Derhaliuk M. O. (2017). Henezys naukovi dumky shchodo poniattia «orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm» [Genesis of scientific thought regarding the concept of "organizational-economic mechanism"]. *Ekonomichniy visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy «Kyivskiy politekhnichnyi instytut»*, 14, 267–274. http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2017_14_43
- Kopytko V. I. & Kopytko O. V. (2018). Instytutsiini peretvorennia yak vazhlyvyi chynnyk v ahrarnomu sektori APK rehionu [Institutional transformations as an important factor in the agricultural sector of the region's AIC]. *Visnyk KhNAU im. V. V. Dokuchaieva. Seriya «Ekonomichni nauky»*, 1, 114–122. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhna_ekon_2018_1_15
- Lohosha R. V. (2019). Strukturni ta funktsionalni osoblyvosti rynku ovochevoi produktsii v Ukraini [Structural and functional features of the vegetable produce market in Ukraine]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, 10, 60–71. <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2019-10-8>
- Lohosha R. V. (2017). Metodologichni osoblyvosti doslidzhennia postindustrialnoi modeli rynku [Methodological features of researching the post-industrial market model]. *Visnyk Zhytomyrskoho natsionalnoho ahroekologichnoho universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky»*, 1(2), 33–44. http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/8332/1/VZNAU_2017_1_2_33-44.pdf
- Lohosha R. V. (2016). Transformatsii rynku ovochiv v Ukraini [Vegetable market transformations in Ukraine]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, 3, 55–66. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2016_3_7
- Lohosha R. V. (2016). Derzhavne rehuliuвання rynku ovochiv: stan, problemy, shliakhy vyryshennia [State regulation of the vegetable market: state, problems, solutions]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya «Ekonomichni nauky»*, 17, 47–50. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17\(2\)_13](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17(2)_13)
- Lohosha R. V. & Diachenko M. V. (2023). Zarubizhnyi dosvid zastosuvannia metodiv derzhavnoho rehuliuвання innovatsiinoho rozvytku APK [Foreign experience in applying methods of state regulation of innovative development of the AIC]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, 1, 52–59. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7786997>
- Lohosha R. V. (2017). Systemnyi pidkhid v metodolohii doslidzhennia ahrarnoho rynku [System approach in the methodology of agricultural market research]. *Infrastruktura rynku*, 8, 43–48. <https://repository.vsau.org/getfile.php/16684.pdf>
- Lohosha R. V. (2017). *Formuvannia postindustrialnoho rynku ovochevoi produktsii v Ukraini: monohrafiia* [Formation of a post-industrial market for vegetable produce in Ukraine: monograph]. Vinnytsia: PrAT «Vinnytska oblasna drukarnia».
- Lohosha R. V. & Pidvalna O. H. (2026). Vplyv tsinovoi polityky ta rivnia dokhodiv domohospodarstv na strukturu spozhyvannia prodovolchykh tovariv v Ukraini [Influence of pricing policy and household income level on the structure of food consumption in Ukraine]. *Naukovi innovatsii ta передовi tekhnologii*, 1, 2663–2682. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-1\(53\)-2663-2682](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-1(53)-2663-2682)
- Lohosha R. V. (2017). Istoriia stanovlennia i rozvytku rynku ovochevoi produktsii v Ukraini [History of formation and development of the vegetable produce market in Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, 17, 12–17. <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/5.pdf>
- Lohosha R. V. (2017). Stan ta perspektyvy rozvytku silskohospodarskykh obsluhovuiuchykh kooperatyviv v haluzi ovochivnytstva [Status and development prospects of agricultural service cooperatives in the vegetable growing industry]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, 9, 74–86. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efmapnp_2017_9_8
- Lupenko Yu. O., Malik M. Y. & Shpykuliak O. H. (2014). *Innovatsiine zabezpechennia rozvytku silskoho hospodarstva Ukrainy: problemy ta perspektyvy* [Innovative support for the development of agriculture in Ukraine: problems and prospects]. Kyiv: NNTs «IAE».
- Lupenko Yu. O., Malik M. Y. & Bulavka O. H. (2020). *Stratehichni napriamy staloho rozvytku sil'skykh terytorii na period do 2030 roku* [Strategic directions for sustainable development of rural territories for the period up to 2030]. Kyiv: NNTs IAE.
- Malik M. Y., Mamchur V. A. & Shpykuliak O. H. (2017). Instytutsionalne seredovyshe ta formuvannia sotsialnoi vidpovidalnosti ahrarnykh pidpriemstv [Institutional environment and formation of social responsibility of agricultural enterprises]. *Ekonomika APK*, 12, 5–13. http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_12_3

- Malik M. Y. & Shpykuliak O. H. (2017). Rozvytok ahrarnoho pidpriemnytstva v umovakh instytutsionalnykh transformatsii [Development of agricultural entrepreneurship in the conditions of institutional transformations]. *Ekonomika APK*, 2, 5–16. http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2017_2_3
- North D. C. (1990). *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. Cambridge: Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>
- Pidvalna O. H. & Sokolova A. V. (2026). Ekonomichna sutnist ta osoblyvosti funktsionuvannia rynku ovochevoi produktsii v ahrarnomu sektori ekonomiky Ukrainy [Economic essence and features of the functioning of the vegetable produce market in the agricultural sector of Ukraine's economy]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*, 5, 5231–5251.
[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-5\(57\)-5231-5251](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-5(57)-5231-5251)
- Rud V. P. (2021). Ovochivnytstvo v systemi prodovolchoho rynku: osoblyvosti, tendentsii, perspektyvy [Vegetable growing in the food market system: features, trends, prospects]. *Innovatsiina ekonomika*, 3–4, 34–39.
<https://doi.org/10.37332/2309-1533.2021.3-4.5>
- Salo I. A. (2021). Rozvytok rynku ovochiv v Ukraini [Development of the vegetable market in Ukraine]. *Ekonomika APK*, 2, 41–48.
<https://doi.org/10.32317/2221-1055.202102041>
- Sarapina O. A. (2014). Tendentsii rozvytku rynku ovochevoi produktsii v umovakh hlobalizatsii ekonomiky [Trends in the development of the vegetable produce market in the conditions of economic globalization]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, 1, 96–100. <http://global-national.in.ua/archive/1-2014/18.pdf>
- Shpykuliak O. H. & Bilokinna I. D. (2019). Instytutsiine rehuliuвання u zabezpechenni rozvytku ahrarnoho sektoru i pidpriemnytstva [Institutional regulation in ensuring the development of the agricultural sector and entrepreneurship]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, 7, 7–15.
<https://doi.org/10.37128/2411-4413-2019-7-1>
- Shvets V. A. (2023). Osoblyvosti ta problemy rozvytku rynku ovochevoi produktsii [Features and problems of vegetable produce market development]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 58.
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-64>
- Simonis U. E. (2017). The Age of Sustainable Development. *International Journal of Social Economic*, 1(44), 2500–2502.
<https://doi.org/10.1108/IJSE-08-2016-0224>
- Stiglitz J. E. & Rosengard J. K. (2000). *Economics of the Public Sector*. New York: W. W. Norton & Company.
- Williamson O. E. (1985). *The Economic Institutions of Capitalism*. New York: Simon and Schuster.
- Zakharchuk O. V., Leshchuk N. V. & Skubii O. A. (2025). Formuvannia ovochevoho prodovolchoho rynku v Ukraini: stan i perspektyvy rozvytku (ohliad) [Formation of the vegetable food market in Ukraine: state and development prospects (review)]. *Ahrosvit*, 11, 50–61.
<https://doi.org/10.32702/2306-6792.2025.11.50>
- Zhuk M. V. (2021). Stratehichni komponenty instytutsiinoho mekhanizmu rozvytku ahrarnoho sektora natsionalnoi ekonomiky [Strategic components of the institutional mechanism for the development of the agricultural sector of the national economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 34.
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-100>
- Дослідження не отримувало зовнішнього фінансування.
Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.
Інструменти ШІ у підготовці цієї роботи не використовувались.
- Стаття надійшла до редакції / Received: 01.06.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 14.06.2026
Оприлюднено / Published: 30.07.2026